

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA NĂVOLOACĂ c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 25236/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

16 decembrie 2008

DEFINITIVĂ

16/03/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Năvoloacă c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ján Šikuta,

Päivi Hirvelä,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 25 noiembrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 25236/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Ștefan Năvoloacă („reclamantul”), la 13 iunie 2002.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl B. Druță, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamantul a pretins, în special, că el a fost deținut în mod ilegal și că el a fost condamnat în mod arbitrar de comiterea unei infracțiuni în lipsa vreunei probe cu privire la vinovăția sa.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). La 28 noiembrie 2006, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în anul 1968 și locuiește în Sîngerei.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. Reclamantul a fost condamnat pentru furt și jaf și și-a ispășit sentința, fiind eliberat condiționat la 7 aprilie 1999. La 20 aprilie 2000, el a fost reținut de poliție pentru opunere de rezistență colaboratorului poliției și dus la comisariatul de poliție din Ialoveni. O instanță de judecată a constatat că reclamantul nu a comis vreo abatere și a dispus eliberarea acestuia.

8. După ce l-a eliberat, poliția l-a reținut din nou imediat și l-a filmat. Ulterior, el a fost acuzat că l-a omorât pe P., directorul unei întreprinderi private.

9. Potrivit acușării, reclamantul avea relații bune și se întâlnea frecvent cu fostul său coleg S., care la rândul său avea relații apropiate cu o întreprindere care concura direct cu întreprinderea lui P., pentru importurile de orez din România. P. a primit mai multe amenințări pentru a-și înceta activitatea, ultima dintre care a avut loc la 8 septembrie 1999.

10. Acuzarea a susținut că, la 12 septembrie 1999, reclamantul împreună cu un alt bănuț, care nu a fost identificat, l-au așteptat pe P. lângă casa acestuia până când acesta a ieșit ținând în mână o geantă sportivă și a urcat într-un camion care-l aștepta. În acel moment (aproximativ la ora 19:00), cei doi bănuți au deschis portiera din partea pasagerului și unul dintre ei, amenințându-l cu arma pe P., i-a ordonat acestuia să-i dea geanta care conținea 8,700 dolari SUA și 12,000 lei moldovenești. P. l-a lovit pe atacator și a fost împușcat de trei ori. El a decedat la scurt timp după aceasta. Celălalt bănuț l-a amenințat pe Z., șoferul camionului, cu un cuțit și i-a ordonat să stea pe loc, iar mai apoi a luat geanta. El și reclamantul au fugit într-un parc din apropiere.

1. Hotărârea Tribunalului municipiului Chișinău din 30 mai 2001

11. Instanța de judecată a constatat că reclamantul nu și-a recunoscut niciodată vinovăția și că la 20 aprilie 2000 acușarea de opunere de rezistență colaboratorului de poliție adusă reclamantului a fost fabricată de către polițiștii Dodu și Gulea de la Comisariatul de poliție din Ialoveni. După ce a fost achitat de către o instanță de judecată, el a fost reținut din nou de către aceiași polițiști.

a. Declarațiile martorilor

12. Instanța de judecată a examinat declarațiile făcute de diferiți martori în cauza respectivă. Soția lui P. a declarat că hotărârea de a călători în România cu scop de afaceri a fost luată în după-amiaza zilei de 12 septembrie 1999 și că doar ea, verișorul lui P., M.P., un partener de afaceri V. și șoferul camionului Z. știau despre acest lucru. Ea a confirmat faptul că soțul ei a fost amenințat de către persoane de la întreprinderea concurentă.

13. M.P. și V.P., verișorul și, respectiv, fratele lui P., nu au fost prezenți la locul crimei, însă au confirmat faptul că P. a fost amenințat de către persoane de la întreprinderea concurentă.

14. Z., șoferul camionului, a confirmat atacul din partea a două persoane necunoscute. În timpul investigației, el a ascultat trei voci masculine, inclusiv pe cea a reclamantului care a refuzat să repete un text standard, însă nu a identificat vocea vreunui atacator. De asemenea, el nu a recunoscut vocea reclamantului nici în timpul ședințelor de judecată. Instanța a conchis că nimic din declarațiile lui Z. nu indica asupra faptului implicării reclamantului în comiterea infracțiunii.

15. C.I., un martor, a declarat în instanță că el nu-și amintea data sau luna când au avut loc evenimentele. El a văzut doi bărbați care l-au atacat pe pasagerul din camion și care au fugit pe lângă el. Mai târziu, el l-a recunoscut pe unul dintre ei în timpul prezentării spre recunoaștere ca fiind reclamantul, care din cei doi atacatori era mai scund; celălalt atacator avea un obiect negru în mână. El a mai recunoscut și cămașa care a fost luată din casa reclamantului ca fiind purtată de către unul dintre atacatori. Persoana mai înaltă a fost cea care l-a împușcat pe P., nu reclamantul.

16. C.D., un alt martor, nu-și amintea data, luna sau anul în care a avut loc evenimentul. Ea a văzut doi bărbați, care l-au atacat pe pasagerul camionului. Cel mai înalt, îmbrăcat în haine colorate deschis, a scos victima din camion și i-a luat geanta, după care ambii atacatori, care erau înarmați, au fugit. Ea nu a văzut ca cineva să fi ieșit din mașina parcată în spatele camionului.

17. Instanța a constatat că declarațiile lui C.I. și C.D. nu corespundeau declarațiilor lor anterioare. În timpul investigației inițiale, fiecare a spus că persoana care purta o cămașă din dril închisă era cea care era mai înaltă și care avea o geantă în mâna sa; ei au recunoscut acea persoană ca fiind reclamantul. Totuși, în timpul ședinței de judecată ei au declarat că reclamantul era persoana mai scundă și că el purta o cămașă din catifea reiată. Instanța de judecată avea dubii că cineva dintre ei ar fi putut să vadă că P. l-a lovit pe unul dintre atacatori: potrivit ambilor martori, cei doi atacatori s-au urcat în remorca camionului, însă în acel caz martorii nu au putut vedea nimic în cabina camionului. De asemenea, declarațiile lui C.I. și ale lui C.D. contraziceau declarația lui Z., potrivit căruia unul dintre atacatori s-a urcat în camion din partea destinată pasagerilor, în timp ce celălalt îl amenința pe el cu un cuțit. Persoana care purta haine de culoare închisă l-a împușcat pe P., însă Z. nu l-a recunoscut pe reclamant ca fiind acea persoană și nici ca fiind celălalt atacator. În plus, atât C.I., cât și C.D. au declarat că focurile de armă au fost trase de la o distanță mică, atunci când ambii atacatori se aflau în remorca camionului. Totuși, expertiza nu a putut dovedi distanța de la care au fost trase focurile de armă, ci doar a constatat că acestea au fost trase de la o distanță mică (de până la un metru). O altă expertiză a demonstrat că focurile de armă au fost trase sub un unghi de 45°. Prin urmare, focul de armă nu putea fi tras din remorca camionului, contrar declarațiilor acestor doi martori.

18. C.C., un alt martor, a confirmat în general evenimentele la care au fost martori C.I. și C.D., însă nu a putut să recunoască pe niciunul dintre atacatori.

19. U.E. era un polițist care era în afara orelor de serviciu și care, în momentul atacului, aștepta un prieten într-o mașină parcată la o anumită distanță în spatele camionului. La începutul investigației, el a declarat că el nu și-a dat seama că era comisă o infracțiune și că el nu credea că poate să identifice vreun atacator. El l-a văzut pe unul dintre atacatori dintr-o parte, iar pe celălalt de la spate. Ambii purtau haine de culori închise; unul avea părul închis de lungime medie și avea vârsta în jur de 30 de ani. El a dat declarații similare la 4 ianuarie și la 19 aprilie 2000. La 7 mai 2000, el a putut să-și amintească detalii cum ar fi culoarea și materialul din care erau confecționate cămășile atacatorilor; culoarea părului lor și frezurile lor; înălțimea aproximativă a acestora; și că atacatorul mai scund purta o cămașă de culoare deschisă (contrar declarației sale anterioare că ambii atacatori purtau haine de culori închise). Instanța de judecată a considerat că declarațiile sale nu erau credibile, deoarece ele contraziceau declarațiile sale anterioare și pe cele făcute de martorii C.I. și C.D.. Declarația lui U.E. a fost filmată, însă nu i-a fost arătată lui după eveniment, așa cum prevede articolul 115 al Codului de procedură penală („CPP”, a se vedea mai jos). Mai mult, instanța de judecată a pus la îndoială acțiunile lui U.E., deoarece el, ca polițist, nu a reacționat la mai multe semne care sugerau că era comisă o infracțiune, cum ar fi zgomotele de la împușcături, faptul că șoferul camionului a fugit într-o direcție, în timp ce alte două persoane au fugit în altă direcție, și că cineva a căzut din camion la pământ.

20. Alți martori au confirmat caracterul relațiilor dintre P. și întreprinderea concurentă, însă, în opinia instanței de judecată, nu au confirmat în niciun fel implicarea reclamantului.

21. N.E., un alt martor, a declarat că reclamantul și prietena acestuia, E.L., închiriau apartamentul său de la începutul anului 2000. Ei nu prea aveau bani și aduceau mâncare de la părinții lui E.L.. Reclamantul a fost reținut de către doi polițiști în acel apartament; ei i s-a spus că el era bănuit de comiterea unui omor.

22. Mai mulți martori (E.L., T.I., G.N.) au declarat că în ziua crimei ei l-au văzut pe reclamant împreună cu prietena sa E.L. în camera acesteia dintr-un cămin. G.N., o soră medicală, i-a dat lui E.L., aproximativ la orele 16:00 și la orele 20:00 în acea zi, medicamente, deoarece aceasta se simțea rău. Ea nu era sigură dacă era data de 11 sau 12 septembrie, însă și-a amintit în special că era o zi de duminică (12 septembrie 1999 a fost o zi de duminică). Ea l-a văzut pe reclamant împreună cu E.L. la ora 20:00.

23. E.L. a confirmat că reclamantul a fost cu ea tot timpul. El nu a avut vreo pereche de pantaloni de culoare închisă înainte de luna noiembrie 1999, fapt care a fost confirmat și de I.T. și G.N..

24. Niciunul din martorii care locuiau în același cămin cu E.L. nu au observat vreo îmbunătățire a situației ei financiare sau a reclamantului după luna septembrie 1999.

25. S. și C.A. au negat faptul că ar fi informat-o pe E.L. despre desfășurarea investigației. C.A. a confirmat că el i-a transmis lui E.L. un bilet de la reclamant, în care ultimul a cerut să i se aducă mai multe lucruri personale și mâncare. Reclamantul i-a trimis o scrisoare similară lui S..

b. Procesele-verbale cu privire la procedurile de colectare a probelor

26. La 21 aprilie 2000, reclamantul a fost prezentat martorilor spre recunoaștere. Instanța de judecată a notat că martorul C.I. a confirmat că lui i-a fost arătată o poză a reclamantului înainte de prezentarea spre recunoaștere și că, contrar articolului 115 al Codului de procedură penală (a se vedea mai jos), nu a fost întocmit procesul-verbal cu privire la acea acțiune procesuală. Ulterior, el l-a recunoscut pe reclamant în timpul prezentării spre recunoaștere.

27. În timpul prezentării spre recunoaștere și în instanța de judecată, martorul C.D. nu era foarte sigur că ea l-a văzut pe reclamant la locul infracțiunii. Ea i-a spus instanței că chiar înainte de prezentarea spre recunoaștere ei i s-a arătat o scurtă înregistrare video a reclamantului. Una din celelalte persoane, care au participat la prezentarea spre recunoaștere, (S.S.) a declarat că C.D. nu era sigură pe sine atunci când l-a identificat pe reclamant; ea a declarat că atacatorul purta o cămașă din dril albastră. În plus, înregistrarea video în care ea l-a recunoscut pe reclamant în timpul prezentării spre recunoaștere era foarte proastă și că era imposibil de a stabili ce a spus ea și pe cine l-a identificat ca fiind atacatorul.

28. Din nou contrar articolului 115 al CPP (a se vedea mai jos), atât lui C.I., cât și lui C.D. nu li s-a arătat înregistrarea prezentărilor spre recunoaștere la care ei au participat.

29. Instanța de judecată a constatat că acuzarea nu a negat faptul că reclamantul a fost filmat atunci când a fost reținut, fără a fi întocmit vreun proces-verbal. Acuzarea a susținut că reclamantul și avocații acestuia nu s-au plâns de faptul că reclamantul a fost înregistrat video până la proces.

30. În timpul prezentării spre recunoaștere, reclamantul purta o cămașă din catifea reiată de culoare sură, care mai târziu (la 20 august 2000) a fost luată de acuzare ca probă incriminatorie și identificată de niște martori ca fiind purtată de către unul dintre atacatori. Niciunul dintre martori nu a recunoscut cămașa în ziua prezentării spre recunoaștere. Instanța de judecată a constatat că toți martorii care au recunoscut cămașa au declarat anterior că era o cămașă din dril, în timp ce cea găsită în casa reclamantului era din velvet. Mai mult, lui C.I. i s-a arătat spre recunoaștere o altă cămașă, mărimea înregistrată a căreia era mult mai mare decât a celei găsite în casa reclamantului.

31. Dl Andrei Dodu, polițistul care l-a reținut pe reclamant la 20 aprilie 2000, a mai raportat cu privire la o percheziție care a fost făcută în casa mamei reclamantului la 30 aprilie 2000. La ședința de judecată, martorii care au fost prezenți în timpul percheziției, precum și mama reclamantului au confirmat că în casă, în timpul percheziției, nu a fost găsit și ridicat ca probă incriminatorie niciun mâner de la o geantă și că ei au semnat procesul-verbal fără vreo mențiune cu privire la vreo constatare specifică. Instanța a mai constatat că textul procesului-verbal a fost alterat, că în procesul-verbal au fost introduse informații suplimentare cu privire la găsirea unui mâner de la o geantă, care au fost scrise peste liniile încrucișate marcate pe spațiul gol în partea de jos a paginii. Contrar cerințelor legale, procesul-verbal nu a prevăzut clar unde a fost găsit mânerul de la geantă sau caracteristicile acestuia, iar obiectul nu a fost păstrat într-un pachet sigilat.

32. Instanța a constatat că procesul-verbal a fost fabricat de către autorul acestuia, polițistul Dodu, care în instanță nu a putut oferi detalii despre circumstanțele în care a fost găsit mânerul de la geantă. În plus, mânerul era absolut nou și putea fi de la orice geantă similară care era vândută în magazine.

33. Au fost făcute mai multe expertize, care au stabilit că au fost trase trei focuri de armă de la o distanță necunoscută (însă nu de la o distanță mică) dintr-un revolver de tip necunoscut cu calibrul de 37.5 mm. Arma nu a fost găsită. Se pare că nu au fost făcute expertize cu privire la prezența sau absența urmelor de praf de pușcă pe hainele reclamantului.

c. Concluziile instanței de judecată

34. Instanța de judecată a conchis că niciunul dintre martori nu a declarat că vreo persoană de la întreprinderea concurentă, reclamantul sau prietenii acestuia știau despre călătoria de afaceri neplanificată a lui P.. Doar patru persoane apropiate de P. au știut despre călătoria din 12 septembrie 1999. Acuzarea nu a investigat dacă vreunul dintre șoferii pe care Z. i-a informat despre călătorie în ziua crimei în perioada cuprinsă între orele 13:00 și 17:00 ar fi putut fi implicați în comiterea crimei.

35. Rapoartele de expertiză au dovedit doar modul în care a fost comisă crima, dar nu și implicarea reclamantului în comiterea crimei. Martorii care au pretins că l-au recunoscut pe reclamant și-au contrazis propriile declarații făcute înaintea reținerii reclamantului, precum și declarațiile altor martori ai acuzării, contradicții care nu puteau fi explicate rezonabil. Mai mult, probele au fost obținute cu încălcări serioase ale procedurii penale, ceea ce însemna, potrivit articolului 55 al CPP, că ele nu puteau fi puse la baza hotărârii instanței.

36. Nimeni din întreprinderea concurentă nu a fost acuzat că ar fi comandat omorul lui P., deși aceasta a fost versiunea pe care s-a bazat acuzarea. Mai mult, din acțiunile atacatorilor era clar că ei inițial au vrut doar banii, nu și omorul lui P. Doar după ce acesta din urmă a opus

rezistență, el a fost împușcat. Instanța de judecată era convinsă că atacatorii au pregătit comiterea unui jaf, dar că unul dintre atacatori a depășit intenția comună inițială și că acesta era singurul responsabil pentru omorul lui P.. Chiar dacă declarațiile lui C.I. și ale lui C.D. ar fi fost acceptate ca probe, potrivit acestora, nu reclamantul, ci celălalt atacator l-a împușcat pe P. În acest caz, reclamantul nu putea purta răspundere pentru acțiunea excesivă a celui alt atacator.

37. Probele cu privire la relațiile dintre reclamant, S. și întreprinderea concurentă cu P. nu au dovedit în niciun fel vinovăția reclamantului.

38. Instanța de judecată l-a achitat pe reclamant, constatând că nu existau probe că el ar fi comis crima.

2. Hotărârea Curții de Apel din 22 octombrie 2001

39. La 22 octombrie 2001, Curtea de Apel a menținut hotărârea instanței inferioare. Ea a constatat că versiunea acuzării s-a bazat pe presupuneri și pe probe obținute cu încălcarea serioasă a Codului de procedură penală. Instanța a subliniat că reclamantul a fost filmat, iar înregistrarea video a fost arătată martorilor înainte de prezentarea spre recunoaștere și că nu existau probe directe care să dovedească vinovăția acestuia.

40. Instanța a respins argumentul acuzării că P. ar fi fost omorât de către reclamant la ordinele întreprinderii concurente, deoarece persoanele responsabile trebuiau de asemenea acuzate de crimă.

3. Hotărârea Curții Supreme de Justiție din 15 ianuarie 2002

41. La 15 ianuarie 2002, Curtea Supremă de Justiție a avut o ședință de la care reclamantul a lipsit, fiind reprezentat de către avocatul său, și la care nu au fost audiați martori. Instanța a casat hotărârile instanțelor judecătorești inferioare și a pronunțat o nouă hotărâre prin care l-a condamnat pe reclamant. Ea nu a examinat în mod direct vreo probă și și-a bazat constatările sale pe materialele din dosar și pe constatările instanțelor judecătorești inferioare. Ea a constatat în baza dosarului că erau suficiente probe care dovedeau vinovăția reclamantului și că instanțele judecătorești inferioare au ajuns la concluzii incorecte.

42. Instanța a constatat că vinovăția reclamantului a fost dovedită prin următoarele probe: soția lui P. a declarat că persoane necunoscute l-au ucis pe soțul ei și i-au luat banii; el a fost anterior amenințat de către agenți ai întreprinderii concurente; declarații similare cu privire la amenințări din partea întreprinderii concurente au fost făcute de către M.P. și V.P.; și că ei, de asemenea, au recunoscut mânerul de la geantă găsit în casa mamei reclamantului ca fiind de la geanta luată de la P. în ziua atacului.

43. Z., șoferul camionului, a confirmat că P. a fost amenințat de agenți ai întreprinderii concurente. La 12 septembrie 1999, în jurul orei 19:00, el a venit cu camionul său, P. a ieșit din casă și s-a urcat în camion. Atunci o

persoană a deschis portiera din partea pasagerului și l-a amenințat pe P. cu o armă, cerând geanta în care erau banii. P. a opus rezistență și atunci au fost trase două focuri de armă. Un alt bărbat s-a urcat în camion și l-a amenințat cu un cuțit, luându-i geanta. Ambii atacatori au fugit în pădure.

Două rapoarte de expertiză au confirmat că moartea lui P. a survenit în urma a trei împușcături.

44. C.I. a declarat că el l-a văzut pe reclamant atacându-l pe P. și fugind cu geanta. El l-a recunoscut pe reclamant în timpul prezentării spre recunoaștere. Aceste declarații au fost confirmate de C.D. și C.C., care erau împreună cu el.

45. U.E. de asemenea a confirmat că el l-a văzut pe reclamant la 12 septembrie 1999 în timpul atacului. După ce a auzit focuri de armă, el a văzut doi bărbați care fugeau din camion: pe unul dintre ei el l-a identificat ca „o persoană cu ochelari de soare și cu o geantă sportivă în mână”.

46. C.I., C.D., C.C. se aflau la aproximativ cincisprezece metri de la reclamant, iar U.E. se afla chiar și mai aproape, amintindu-și forma buzelor reclamantului, înălțimea acestuia, frezura și hainele acestuia. Toți martorii au declarat că nu putea fi o greșeală în identificarea reclamantului, deoarece ei l-au văzut pe reclamant foarte clar.

Toate aceste probe excludeau orice dubii cu privire la vinovăția reclamantului.

47. Instanța a respins declarațiile martorilor cu privire la faptul că reclamantul avea un alibi, deoarece ele erau contradictorii. Nu existau probe că prietena reclamantului, E.L., a fost bolnavă anume la 12 septembrie 1999 și că reclamantul a fost cu ea pe parcursul zilei. Mai mult, niciunul din martori nu a indicat anume ora 19:00 ca fiind timpul când reclamantul a fost împreună cu E.L.. Un martor (N.E.) nici măcar nu era sigur cu privire la dată, amintindu-și doar că era „o zi din luna septembrie” ca fiind ziua în care E.L. a zăcut în pat fiind bolnavă și nu și-a amintit dacă reclamantul a fost împreună cu aceasta.

48. Mai mult, E.L. a fost pregătită cu privire la ce să spună în timpul investigației, după cum au confirmat S. și C.A., care au organizat întâlniri și i-au transmis acesteia informații. Deși E.L. a pretins că s-a simțit foarte rău în ziua crimei, ea și reclamantul nu au chemat o ambulanță, care ar fi dovedit starea sănătății ei. Mai mult, distanța dintre căminul lui E.L. și locul crimei nu era mare și putea fi parcursă repede cu mașina.

49. Instanța a mai notat că reclamantul era un vechi coleg al lui S., cu care el menținea legătura. La rândul său, S. se afla în legătură frecventă cu întreprinderea concurentă cu P. și că reclamantul a devenit și el un apropiat al proprietarilor întreprinderii în calitate de prieten al lui S.. Astfel, reclamantul știa despre activitatea lui P. și că acesta purta cu el mulți bani, ceea ce l-a determinat să comită crima.

50. Bazându-și hotărârea sa pe probele de mai sus, pe care ea le-a considerat coerente și logic concludente, Curtea Supremă de Justiție l-a găsit vinovat pe reclamant și l-a condamnat la douăzeci de ani de închisoare.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

51. Articolul 335 al Codului de procedură penală (în vigoare până la 12 iunie 2003) prevedea următoarele:

Articolul 335/4

„Judecând recursul, instanța verifică hotărârea atacată pe baza materialului din dosarul cauzei și a oricăror documente noi prezentate la instanța de recurs.”

Articolul 335/5

„Judecând recursul, instanța de recurs adoptă una din următoarele decizii:

...

2) admite recursul, casând hotărârea atacată, și:

a) menține hotărârea primei instanțe, când apelul a fost greșit admis;

b) achită pe inculpat sau dispune clasarea procesului penal în cazurile prevăzute în articolul 5 din prezentul cod;

c) dispune rejudecarea de către instanța a cărei hotărâre a fost casată sau, după caz, de către instanța competentă în cazurile încălcării prevederilor legii...;

d) dispune rejudecarea de către instanța de recurs în celelalte cazuri decât cele prevăzute la punctul 2) litera c) din prezentul articol.”

ÎN DREPT

52. Reclamantul a pretins în temeiul articolului 5 al Convenției că detenția sa a fost ilegală. Partea relevantă a articolului 5 prevede următoarele:

„ 1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

... c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănuși că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșească o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia; ...”

53. De asemenea, el a pretins în temeiul articolului 6 al Convenției că procedurile penale împotriva lui nu au fost echitabile. Partea relevantă a articolului 6 § 1 al Convenției, este următoarea:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... a cauzei sale ... de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî ... asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. ...”

54. *In fine*, el s-a plâns în temeiul articolului 7 al Convenției, partea relevantă a căruia prevede următoarele:

„1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. ...”

I. ADMISIBILITATEA

55. Guvernul a susținut că reclamantul a omis termenul de șase luni pentru depunerea pretenției sale cu privire la detenția sa ilegală. Mai mult, el nu a epuizat căile de recurs interne disponibile în ceea ce privește acea pretenție.

56. Curtea notează că la 30 mai 2001 prima instanță l-a achitat pe reclamant, ca urmare, el a fost eliberat din detenție. Totuși, el a depus cererea sa abia la 13 iunie 2002, după mai mult de șase luni după ce s-a sfârșit detenția sa. Prin urmare, această pretenție a fost prezentată în afara termenului prevăzut de articolul 35 § 1 al Convenției și trebuie respinsă ca fiind inadmisibilă în conformitate cu articolul 35 § 4 al Convenției.

57. Curtea mai notează că în cererea sa inițială reclamantul s-a plâns de o violare a articolului 7 al Convenției. Totuși, el nu a dat vreun detaliu și nu a prezentat vreun argument în acest sens în observațiile sale. Curtea consideră că această parte a cererii trebuie respinsă ca fiind vădit nefondată, în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

58. Curtea consideră că pretenția reclamantului formulată în temeiul articolului 6 al Convenției ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară această pretenție admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul pretenției.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

59. Reclamantul a susținut că procedurile care au avut ca rezultat condamnarea și sancționarea sa au fost inechitabile și arbitrare. În special, el a declarat că Curtea Supremă de Justiție l-a condamnat fără a examina direct vreo probă și doar în baza materialelor dosarului, așa cum acestea au fost

stabilite de către instanțele judecătorești inferioare. De asemenea, el a susținut că Curtea Supremă de Justiție a acceptat probe obținute cu violarea clară a procedurii naționale, cum ar fi probe fabricate prin arătarea martorilor a înregistrării video a reclamantului înainte de prezentarea spre recunoaștere sau adăugarea textului în procesul-verbal cu privire la percheziția făcută în casa părinților reclamantului.

60. Guvernul a susținut că ține în primul rând de instanțele judecătorești naționale să determine relevanța probelor și că Curtea nu trebuie să reexamineze cauza ca o „a patra instanță”. Curtea Supremă de Justiție avea competența de a pronunța hotărâri diametral opuse celor ale instanțelor judecătorești inferioare (a se vedea paragraful 51 de mai sus), iar acest lucru în sine nu este contrar articolului 6. Atunci când a casat hotărârile instanțelor judecătorești inferioare, Curtea Supremă de Justiție a adus motive ample, care nu pot fi considerate arbitrare sau nefondate pe probele din cauza respectivă. Reclamantul a beneficiat pe deplin de diferitele aspecte ale dreptului la un proces echitabil și a avut posibilitatea să conteste în fața instanțelor judecătorești naționale modul de colectare și folosire a probelor.

61. Curtea face referire la principiile generale cu privire la modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor de apel, care au fost rezumate în hotărârea *Popovici v. Moldova* (nr. 289/04 și 41194/04, §§ 66-69, 27 noiembrie 2007). În special, în hotărârea *Sigurþór Arnarsson v. Iceland* (nr. 44671/98, § 32, 15 iulie 2003) ea a notat că faptul că instanța judecătorească supremă într-un Stat Contractant, cum ar fi în această cauză Curtea Supremă de Justiție, a fost abilitată cu competența de a casa o sentință de achitare pronunțată de una sau mai multe instanțe judecătorești inferioare cu emiterea unei sentințe de condamnare în lipsa inculpatului și a martorilor și fără audierea acestora nu constituie în sine o încălcare a garanțiilor unui proces echitabil prevăzute în articolul 6 § 1 al Convenției.

Acestea fiind spuse, pentru a determina dacă drepturile apărării au fost respectate este esențial de a face o analiză a naturii chestiunilor pe care le examinează instanța judecătorească supremă în cauză și a rolului atribuit acesteia (a se vedea *Popovici*, citată mai sus, § 69).

62. În acest context și prin prisma respectării garanțiilor prevăzute în articolul 6, Curtea observă că există anumite similitudini între circumstanțele acestei cauze și cele din cauza *Popovici*, citată mai sus. În cauza *Popovici*, Curtea Supremă de Justiție a acționat ca o a doua instanță cu competența de a rejudeca întreaga cauză și de a examina orice probă prezentată de către părți. Curtea a constatat că a avut loc o violare a articolului 6, deoarece Curtea Supremă de Justiție în acea cauză a casat sentința de achitare a domnului Popovici și l-a condamnat, fără a rejudeca cauza. În această cauză, Curtea Supremă de Justiție a acționat ca o a treia instanță în conformitate cu prevederile vechiului Cod de procedură penală și nu i se permitea prin lege să audieze direct martorii (a se vedea paragraful

51 de mai sus), deși ea ar fi putut să-l audieze pe reclamant. Curtea notează în această ultimă privință că Guvernul nu a invocat faptul că reclamantul a renunțat la dreptul său de a compărea în fața Curții Supreme de Justiție, iar în dosar nu există nimic care ar susține faptul că reclamantul a renunțat, fără echivoc, la dreptul său.

63. Curtea notează că cauza împotriva reclamantului a fost aproape în întregime bazată pe declarații ale martorilor. Toate celelalte probe, cum ar fi diferite expertize tehnice, au demonstrat doar modul în care a fost comisă crima și nu au dovedit implicarea reclamantului în aceasta. Atunci când a casat hotărârea instanței judecătorești inferioare, Curtea Supremă de Justiție s-a bazat pe larg pe declarațiile martorilor. Ea a constatat, spre exemplu, că cei câțiva martori ale căror declarații i-au asigurat reclamantului un alibi nu au fost coerenți sau suficient de credibili pentru a constitui o apărare acceptabilă. Ea nu s-a pronunțat asupra constatărilor instanțelor judecătorești inferioare că martorii acușării au făcut declarații contradictorii care au fost parțial contrazise prin probe incontestabile și că acele declarații nu erau credibile, deoarece martorii au fost influențați prin faptul că li s-a arătat o înregistrare video înainte de prezentarea spre recunoaștere. Astfel, Curtea Supremă de Justiție nu a fost de acord cu aprecierea declarațiilor martorilor făcută de către instanțele judecătorești inferioare, deși prin lege ei nu i s-a permis să-i audieze direct pe acei martori.

64. În astfel de circumstanțe și având în vedere miza pentru reclamant, Curtea nu consideră că chestiunile care urmau a fi hotărâte de către Curtea Supremă de Justiție, atunci când aceasta l-a condamnat și l-a sancționat pe reclamant – și când a casat sentința de achitare a acestuia pronunțată de către instanțele judecătorești inferioare – ar fi putut fi examinate, ca o chestiune ce ține de un proces echitabil, în mod corespunzător, fără o apreciere directă a probelor prezentate de reclamant personal și de către martori (a se vedea *Botten v. Norway*, 19 februarie 1996, §§ 52 și 53, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-I și *Popovici*, citată mai sus, § 72). Deși Curtea Supremă de Justiție nu avea competența să facă o astfel de examinare directă a declarațiilor martorilor, ea a avut competența de a dispune rejudecarea cauzei de către instanțele judecătorești inferioare (a se vedea paragraful 51 de mai sus). Echitatea cerea ca Curtea Supremă de Justiție să fi dispus rejudecarea cauzei. Totuși, ea nu a făcut acest lucru.

65. În lumina celor de mai sus, Curtea constată că în această cauză cerințele unui proces echitabil nu au fost întrunite. În aceste circumstanțe, ea nu mai consideră necesar să examineze suplimentar dacă alte aspecte ale procedurilor în fața Curții Supreme de Justiție au fost sau nu conforme cu această prevedere.

66. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

67. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul moral

68. Reclamantul a pretins 150,000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral care i-a fost cauzat. El nu a dat alte detalii, însă a cerut casarea sentinței sale de condamnare pronunțată de către Curtea Supremă de Justiție.

69. Guvernul a considerat că această sumă a fost exagerată și nesusținută fie prin vreun detaliu, fie prin vreo referire la jurisprudența Curții. El a susținut că anterior Curtea a acordat sume mult mai mici în cauze în care ea a constatat o violare a articolului 6 de către autoritățile moldovenești.

70. Având în vedere violarea constatată mai sus și locul proeminent pe care îl are dreptul la administrarea echitabilă a justiției într-o societate democratică (a se vedea *Delcourt v. Belgium*, hotărâre din 17 ianuarie 1970, § 25, Seria A nr. 11), Curtea consideră că acordarea unui prejudiciu moral este justificată în această cauză. Făcând evaluarea sa în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 5,000.

71. În ceea ce privește cealaltă solicitare a sa privind casarea sentinței sale de condamnare, Curtea consideră că în cazul în care, după cum este și în această cauză, o persoană a fost condamnată în urma unor proceduri care s-au desfășurat cu încălcări ale cerințelor prevăzute de articolul 6 al Convenției, o rejudecare sau redeschidere a cauzei, dacă este cerută, reprezintă, în principiu, o modalitate adecvată de redresare a violării (a se vedea *Öcalan v. Turkey* [GC], nr. 46221/99, § 210, ECHR 2005-IV și *Popovici*, citată mai sus, § 87).

B. Costuri și cheltuieli

72. Reclamantul nu a pretins vreo sumă cu titlu de compensații pentru costurile și cheltuielile sale.

C. Dobânda de întârziere

73. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* admisibilă pretenția formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, iar restul cererii inadmisibil;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 5,000 (cinci mii euro) cu titlu de prejudiciu moral, care să fie convertiți în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
4. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 16 decembrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte